

Den første sag på dagsordenen var:

1) Spørgsmål om fremme af forespørgsel nr. F 15:

Forespørgsel til undervisningsministeren [om, hvad ministeren agter at foretage sig for at skaffe bedre undervisningsbetingelser i folkeskolens normalklasser].

Af Frank Dahlgaard (KF) og Anders Mølgaard (V) m.fl.

(Forespørgslen anmeldt 2/11 95).

Formanden:

Hvis ingen gør indsigelse mod fremme af denne forespørgsel, betragter jeg Tingets samtykke dertil som givet. (Ophold). Det er givet.

Den næste sag på dagsordenen var:

2) Tredje behandling af lovforslag nr. L 3: Forslag til lov om ændring af retsplejeloven. (Retternes stedlige kompetence ved sagsanlæg mod staten m.v.).

Af justitsministeren (Bjørn Westh).

(Fremsat 4/10 95. Første behandling 11/10 95. Betænkning 26/10 95. Anden behandling 2/11 95).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslaget sattes til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Afstemning

Lovforslaget vedtoges enstemmigt med 116 stemmer.

Formanden:

Lovforslaget vil nu blive sendt til statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

3) Tredje behandling af lovforslag nr. L 5: Forslag til lov om meddelelse af dansk indfødsret til Alexandra Christina Manley.

Af justitsministeren (Bjørn Westh).

(Fremsat 4/10 95. Første behandling 11/10 95. Betænkning 26/10 95. Anden behandling 2/11 95).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslaget sattes til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Afstemning

Lovforslaget vedtoges med 110 stemmer (S, V, KF, SF, RV, FP, CD og DF) mod 6 (EL).

Formanden:

Lovforslaget vil nu blive sendt til statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

4) Første behandling af lovforslag nr. L 56: Forslag til lov om sektorforskningsinstitutioner.

Af forskningsministeren (Frank Jensen).

(Fremsat 1/11 95).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Helen Beim (S):

Da vores ordfører, fru Sonja Mikkelsen, ikke kan være til stede i dag ved førstebehandlingen, vil jeg på Socialdemokratiets vegne gøre følgende ordførerbemærkninger:

I Socialdemokratiet er vi særdeles tilfredse med dette lovforslag. Vi havde nok slet ikke forventet i december 1987, da et meget bredt flertal i Forskningsudvalget skrev en beretning om en række fælles mindstekrav til de statslige sektorforskningsinstitutioner, at der skulle gå 8 år, før vi fik et egentligt gennembrud på området. Men

vi må konstatere, at der ikke skete ret meget med sagen, mens hr. Bertel Haarder havde ansvaret for forslaget.

I sidste folketingssamling fremsatte forskningsministeren et lovforslag specielt om Risø. Denne lov blev ikke gjort færdig, fordi samtlige partier ved førstebehandlingen tilkendegav, at man meget gerne så en rammelov dækkende samtlige sektorforskningsinstitutioner så hurtigt som muligt. Forskningsministeren og regeringen reagerede positivt og hurtigt på det budskab. Det viser lovforslaget, som ligger her i dag. Og det får forhåbentlig en positiv modtagelse hos alle.

I Socialdemokratiet lægger vi meget vægt på, at de enkelte sektorforskningsinstitutioner med denne lov som grundlag vil få cementeret deres uafhængighed i forskningen gennem en bestyrelse med videnskabelig kompetence, således at der ikke vil kunne sættes spørgsmålstejn ved kvaliteten af institutionernes bidrag til landets videnopbygning og dermed til grundlaget for det lovgivende arbejde og til forvaltningen. Dette sker, uden at det fratager de enkelte ministre en mulighed for at få kvalificeret bistand på det specielle område, som er et led i arbejdet i ministerierne.

Vi lægger i Socialdemokratiet også vægt på, at loven kan være med til at sikre kvaliteten i forskningen i fremtiden og dermed sikre, at sektorforskningsinstitutionerne kan og skal være med til at uddanne nye forskere gennem et samarbejde med universiteterne om ph.d.-uddannelserne.

Med en stillingtagen til og en synliggørelse af det enkelte sektorforskningsinstituts forskningsindsats bliver der også grundlag for at forhandle en stillingsstruktur parallel med den, der er på universiteterne. Det kan fremme mobiliteten mellem de to forskningsverdener til glæde for miljøerne begge steder. Det kan også i sig selv være med til at fremme fornyelsen i forskningen.

Arkiver, biblioteker og museer er ikke omfattet af loven. Det synes vi i Socialdemokratiet at der er gode grunde til. Alene det forhold, at disse institutioners primære opgave er publikumsbetjening, taler jo for en lidt anden form, men det er fortsat vor opfattelse, at den forskning, der foregår i disse institutioner, på tilsvarende måde som her skal sikres kvalitet og uafhængighed. Og det ved vi at kulturministeren arbejder med.

I bilaget til lovforslaget er der opremset de mange sektorforskningsinstitutioner, som det allerede nu er tilkendegivet vil blive omfattet af loven, nogle af dem med visse undtagelser f.eks. fra bestyrelseskravet.

I Socialdemokratiet lægger vi vægt på, at alle sektorforskningsinstitutioner så hurtigt som muligt vil blive fuldt og helt omfattet af loven og få etableret vedtægter i overensstemmelse hermed.

Med disse bemærkninger skal jeg anbefale en hurtig udvalgsbehandling, så loven uhindret kan træde i kraft den 1. januar 1996.

Henning Urup (V):

Om dette lovforslag om sektorforskningsinstitutioner kan man roligt sige, at sent er bedre end aldrig, idet det jo er en opfølgning af en beretning fra Folketingets Forskningsudvalg fra 1987. I ordvalget »sent er bedre end aldrig« ligger der også, at lovforslaget ser ud til at gå i den rigtige retning.

Sektorforskningen har op igennem tiden udviklet sig efter knopskydningsprincippet, hvor gevækster af forskelligt udseende er vokset frem. Det har bevirket, at det har været vanskeligt at danne sig et helhedsindtryk af den samlede forskning, og lige netop dette problem var da også et af OECD-rapportens kritikpunkter.

Lovforslaget lægger op til en ensartet funktionsramme med en standardiseret ledelsesstruktur, hvilket kan gavne såvel forskningen som de øjne, der kigger på den udefra.

Forskningsministeriet får via indstilling af bestyrelsesmedlemmer med videnskabelig baggrund en bedre føling med forskningen i de enkelte sektorer.

Kravet om mere åbenhed og offentliggørelse af resultater kan være med til at skabe en bredere forståelse for forskningens værdi. Ligeledes er muligheden for gennemførelse af evalueringer af institutionernes forsknings- og formidlingsvirksomhed med til at kaste lys over nyttevirkningen af en forskningsaktivitet.

Det samlede forbedrede overblik giver samtidig mulighed for at koordinere forskningen imellem de enkelte institutioner, ligesom det åbner op for, at fordeling af midler kan prioriteres anderledes blandt de enkelte institutioner og sektorer alt efter skiftende samfundsbehov.

For overskuelighedens skyld havde det dog været hensigtsmæssigt, om ministeren havde taget skridtet fuldt ud og havde udskilt alle de

forskningsaktiviteter, der stadig ligger indkapslet i diverse styrelser og institutter, så de var blevet selvstændige enheder, der også kunne tilpasses rammerne i denne lov.

Grundlæggende ser dette lovforslag fornuftigt ud, men det er af allerstørste betydning, at forskningsinstitutionerne nu ikke efterfølgende pakkes ind i et sæt snævre vedtægter, der fratager dem evnen til at manøvrere og til at kunne samarbejde med den private sektor.

Jens Jørgensen (KF):

Jeg tror, det er utrolig vigtigt, når man snakker forskningspolitik, at man tager afsæt i den kendsgerning, at der i Danmark i alt for mange år har været en tendens til, at forskere søger væk fra det danske område i stedet for at søge til det danske område. En vis international udveksling er altid godt, men der må godt være en eller anden form for balance og gensidighed.

Derfor er det meget ønskeligt, skal jeg sige, at det lovforslag, L 56, som vi førstebehandler i dag, netop fremkommer nu. Og jeg kan lige så godt gå til konklusionen med det samme og meddele forskningsministeren, at vi meget gerne støtter lovforslaget, og at vi meget gerne vil gøre vores til, at det får en hurtig og smidig sagsbehandling i vores udvalg.

Når man kigger lidt på selve lovforslaget, er der, som jeg ser det, syv pinde, man egentlig kunne hæfte sig ved. Den første er, at forskning, så langt det overhovedet er muligt, skal være uafhængig. Gennemlæser man bemærkningerne til lovforslaget og sammenholder det med det arbejde, som de to tidligere ordførere har refereret til – helt tilbage i marts og december 1987 – ligger det lovforslag meget tæt på de tanker, som der var et bredt flertal bag i Folketinget i 1987.

Den anden pind, jeg vil nævne, er, at vi må have mere ensartede regler, og det er lige præcis det, der sker med dette lovforslag.

For det tredje skal vi styrke sektorforskningen, og at styrke sektorforskningen gør man bl.a. ved, at man sørger for, at der er en langt større gennemsigtighed og langt større ligestilling mellem de 24 forskellige sektorforskningsinstitutioner, så der bliver en langt større mulighed for, at man uden videre kan gå fra det ene til det andet.

Den fjerde pind, jeg har hæftet mig ved, er, at sektorforskningsinstitutionerne skal gøres rimelig uafhængige af ressortministeren for netop at få understreget, at det mere handler om forsk-

ning end om politik. Det synes jeg også sker med det her lovforslag.

For det femte gives der en bedre mulighed for at samordne sektorforskningen.

For det sjette får statsligt ansatte forskere en langt bedre mulighed for at se, at det er de samme rammebetingelser, der gælder.

Det syvende og sidste er, at man skal sørge for en større åbenhed i forskningsmiljøerne.

Det er de elementer, Det Konservative Folkeparti meget gerne ser fremmet, og det er da også de elementer, vi ser fremmet i det pågældende lovforslag. Vi ser det her som et godt og vigtigt afsæt til forbedrede forskningsmuligheder generelt i Danmark, og forskningsmuligheder, som vi føler er vigtige og nødvendige, hvis vi også fremover skal konkurrere internationalt og kunne trække forskere til Danmark.

Aage Frandsen (SF):

Da mit partis ordfører på området, hr. Kjeld Rahbæk Møller, er udsendt i offentligt ombud, skal jeg på SF's vegne fremføre vore synspunkter.

Det er et lovforslag, som vi er meget, meget tilfredse med er kommet. Da man i Forskningsudvalget tilbage i 1987 afgav beretning, var SF meget tilfreds med den konklusion, der blev draget på det tidspunkt, på samme måde som vi også er glade ved, at man nu lader konklusionen blive udmøntet i et konkret lovforslag.

Det, som vi betragter som vigtigt i det her, er, at de snærende bånd, der i nogle tilfælde kan have været på nogle forskningsinstitutter i forhold til visse ministerier, bliver fjernet, og at der bliver større sikkerhed for uafhængighed og frihed for de enkelte forskningsinstitutter i forhold til ministerierne. At man netop ved at lave denne lovgivning sikrer større ensartethed mellem de forskellige forskningsinstitutioner, er vi meget godt tilfredse med.

Men det, der selvfølgelig er det væsentlige i alt det her, er, at forskningen i Danmark kan blive styrket. Man må jo konstatere, at fra at vi vel har ligget ganske pænt, har der været en periode, hvor forskningsindsatsen i Danmark ikke har været på højde med, hvad vi kan forlange af et land som vores sammenlignet med andre lande. Men vi regner med, at dette lovforslags rammer kan bidrage til, at området i hvert fald bliver styrket.

Så vil jeg lige til allersidst nævne, at de problemer, vi her tager højde for, jo ikke er problemer, som vi alene har haft i Danmark. En række

andre lande har været igennem den samme proces, og man har løst problemerne på måder, der minder om denne her.

Mit partis normale ordfører på området, hr. Kjeld Rahbæk Møller, har over for mig i den forbindelse nævnt, at man i USA har ladet universiteterne spille en større rolle i forhold til sektorforskningsinstitutionerne, bl.a. ved at nogle af dem har været tilknyttet universiteterne direkte. Vi vil godt inddrage i diskussionen, om det var noget, vi skulle overveje for et par forskningsinstitutters vedkommende, sådan at man gjorde det som en slags forsøg for at se, hvordan det virkede i forhold til det, som ellers ligger i lovforslaget.

Men under alle omstændigheder er vi meget godt tilfredse med, at lovforslaget kommer, og vi bebrejder under ingen omstændigheder den nuværende forskningsminister, at det først kommer nu. Det kunne man eventuelt have bebrejdet tidligere ministre.

Elsebeth Gerner Nielsen (RV):

Sektorforskningen har indtil nu været et ureguleret område, hvilket har givet de enkelte ressortministre stor frihed til selv at fastsætte, hvad det er, sektorforskningsinstitutionerne skal arbejde med.

Vi ved imidlertid, at forskningskvalitet kræver forskningsfrihed og dermed uafhængighed. Og den uafhængighed styrkes ved det fremsatte lovforslag, idet alle sektorforskningsinstitutioner nu skal have deres egen bestyrelse, en bestyrelse, som udpeges af ressortministeren i samråd med forskningsministeren.

Desuden inddrages forskningsrådene i den faglige vurdering af bestyrelsens kvalifikationer. Det hedder desuden i § 3, stk. 2, at formanden og bestyrelsens flertal skal være uafhængige af den minister, under hvis område institutionen hører.

Ved at etablere en bestyrelse skyder vi et led ind mellem forskningsmiljøet og ressortministeren. Vi beskytter altså forskerne mod politisk styring og kontrol. Det er bestyrelsen, der fastsætter vedtægten og formålet for institutionen, og ressortministeren skal så godkende vedtægten.

Hvis vedtægten og dermed formålet for sektorforskningsinstitutionen skal ændres, skal det ske efter en bred høring af alle interesserede parter, og jeg synes, det er vigtigt at lægge mærke til, at alle skal høres, i det øjeblik en vedtægt skal ændres, så det altså ikke bliver tilfældig-

heder, der kommer til at råde, i det øjeblik en forskningsinstitution ændrer formål.

I den forbindelse vil jeg gerne spørge forskningsministeren: Vil og skal Folketinget orienteres og høres på lige fod med alle andre, i det øjeblik vi står over for en vedtægtsændring for en forskningsinstitution?

Fagligheden på forskningsinstitutionerne sikres også bedre vilkår med det her fremsatte lovforslag. Ved at opstille nogle minimumsregler for ansættelsesproceduren, uddannelsespolitikken osv. øges mobilitetsmulighederne mellem sektorforskningsinstitutionerne og mellem sektorforskningsinstitutionerne og universitetsmiljøerne. Og det betyder alt andet lige, at det bliver mere attraktivt at være ansat på en sektorforskningsinstitution.

Noget, som også er vigtigt for forskningsmiljøet, er selvfølgelig muligheden for at få offentliggjort forskningsresultaterne. Det må ikke være sådan, at tilfældige politiske interesser kan forhindre en forsker i at offentliggøre sit materiale. Derfor er jeg glad for formuleringen i bemærkningerne til § 9, hvor der står:

»Derimod kan samfundsmæssige hensyn, som er snævert politisk bestemte, ikke begrunde en fravigelse fra lovens bestemmelse om, at forskningsresultater skal offentliggøres.«

Jeg vil gerne have »snævert« droppet, vil jeg med det samme gerne sige, for det må være sådan, at politiske interesser ikke kan afgøre, om forskningsresultater skal offentliggøres eller ej.

I Det Radikale Venstre mener vi, at det her fremsatte lovforslag er et væsentligt bidrag til sikringen af forskningsfriheden og til større faglighed på de sektorforskningsinstitutioner, som loven omfatter, og derfor kan vi støtte det fremsatte lovforslag.

Niels Højland (FP):

Sidste år i november fremsatte forskningsministeren et lovforslag, som blot omhandlede Risø, og vores ordfører på området, hr. Tom Behnke, sagde dengang, at det ikke duede med et forslag, som kun omhandlede enkelte sektorer. Det måtte være rimeligt, at vi fik en samlet lovgivning om hele området.

Det er der kommet nu, og der skal ikke herske tvivl om, at Fremskridtspartiets syn på forskningen er, at vi skal have en så god og effektiv forskning som overhovedet muligt, og at den skal være uafhængig både af det politiske og af andre områder. Det må være klart, at hvis der

ligger nogle resultater, skal man kunne offentliggøre dem i et vist omfang, så det er muligt for alle at få del i dem. Det kan ikke være rimeligt, at forskningen holder nogle oplysninger tilbage og det senere kommer frem til stor moro.

Med det her forslag er det hele blevet samlet under ét. Samtidig er der nogle andre love, der ophæves, og det er jo en klar udtynding af den lovjungle, som er på området.

Som forslaget ligger nu, kan der godt være spørgsmål, som vi gerne vil have belyst under udvalgsarbejdet. Bl.a. kan det ikke være rimeligt, hvis det på et tidspunkt bliver sådan, at man bare får en pose penge til et område af forskningen, og så bliver de bare brugt, men det bliver ikke rigtig kontrolleret, hvad de bliver brugt til. Der må ikke være bind for øjnene, sådan at det bare kører derudad.

Vi er selvfølgelig alle interesseret i, at der skal være så bred og så god en forskning som overhovedet muligt. Jeg håber også, at forskningsministeren vil holde øje med, at det ikke bliver sådan, at man bare laver noget forskning, som der sådan set ikke er nogen reel værdi i. Det kan være svært, det ved jeg godt, men der må dog være en vis hånd i hanke med økonomien.

Men det er helt klart, at som lovforslaget ligger på nuværende tidspunkt, er Fremskridtspartiet overvejende positivt over for det.

Bruno Jerup (EL):

Enhedslisten er positiv over for intentionerne i dette lovforslag. Vi betragter det som et fremskridt, at man får samlet lovgivning om sektorforskningsinstitutioner, men man bør samtidig være opmærksom på de forskelligheder, der naturligvis er inden for de enkelte institutioner, hvad der også står i bemærkningerne.

Det er også et fremskridt, at de enkelte sektorforskningsinstitutioner forskningsmæssigt bliver mere frigjort fra deres respektive fagministre. Det kunne måske som konsekvens føre til, at der kom lidt mere liv i disse institutioner, som desværre ikke alle udnytter de forskningsmæssige potentialer, der er, men ofte eller nogle gange fungerer som banjobande for stærke interesseorganisationer.

Der er i lovforslaget for lidt fokus på den demokratiske side. Den politiske prioritering i samfundet skal kombineres med forsknings- og metodefrihed, men det forudsætter en høj grad af åbenhed og gennemskuelse. Det skal være synligt, hvad man rent faktisk bedriver i disse sektorforskningsinstitutioner. Det er uklart,

hvordan dette demokratiske element kommer til at indgå i denne lovgivning.

Vi synes, at man ved siden af bestyrelserne skal overveje at lave et repræsentantskab, som er udpeget af ressortministeren efter indstilling fra forskningsministeren. F.eks. kunne Socialforskningsinstituttet være repræsenteret med et repræsentantskab af folk inden for området: de frivillige organisationer, fagforeninger, Socialpolitisk Forening m.v.

Det skal sikres, at det fremgår tydeligt for folk uden for institutionen, hvad der rent faktisk bliver bedrevet på institutionen. Man kunne måske kombinere bestyrelse og repræsentantskab med pligt til årligt at udforme en forskningsredegørelse, der ud over konkrete projekter og kommende projekter også beskriver, hvilken strategi den enkelte institution følger.

Vi vil også godt spørge ministeren, hvordan man undgår, at bestemmelsen i § 6, stk. 2, fører til, at disse opgaver bliver det styrende element for hele forskningen, sådan at ikke kun den del, der er betalt udefra, men også den del, som staten finansierer, bliver benyttet til at skabe rammer for at trække måske 10 pct. af budgettet hjem udefra. Vi synes, det er uheldigt, hvis det er sådan, at udefrakommende opgaver på den måde kommer til at definere eller bestemme væsentlige dele af en sektorforskningsinstitution.

I § 11 er der et element af det, der hedder bemyndigelser – det er der flere steder – til forskningsministeren. Vi er generelt ikke tilhængere af at udstyre ministrene med vide bemyndigelser. Desuden vil vi godt vide, hvordan § 3-bestemmelsen om udpegning efter indstilling kommer til at fungere i praksis, men det kan muligvis belyses under udvalgsbehandlingen.

Der er nogle sektorforskningsinstitutioner, som er undtaget fra denne lov. Vi kunne godt tænke os at få ministeren til at begrunde disse undtagelser.

Der er 45 statslige sektorforskningsinstitutioner. Af dem har ministeren – af noget uklare grunde – fravalgt de 16. De resterende 29 skulle så være omfattet af denne lov, men i lovforslagets bemærkninger er der kun medtaget 24; så dér forsvandt yderligere 5. Dernæst fastslås det i bemærkningerne, at 7 af disse 24 ikke er omfattet af §§ 2, 3 og 4, samt § 6, stk. 1. Det vil sige, at de kun i meget begrænset omfang er omfattet af dette lovforslag. Tilbage er der faktisk kun 17 ud af de 45 sektorforskningsinstitutioner, som er

omfattet af loven i dens fulde omfang, og for dem gælder det, at ministeren har bemyndigelse til at aftale med fagministrene, om de skal være omfattet af loven.

Vi synes sådan set, at det er en rimelig kraftig afgrænsning, og vi kunne godt tænke os at få belyst, hvorfor det ikke er muligt at få en større gruppe af disse sektorforskningsinstitutioner med under loven.

Med hensyn til de 7 af de 24, som er fritaget for en væsentlig del af paragrafferne, står der i bemærkningerne, at det skønnes nødvendigt. Vi kunne godt tænke os at få en lidt mere dækkende begrundelse for, hvad der menes med »skønnes nødvendigt«, om der er nogen specielle samfundsmæssige interesser, som gør, at lige præcis disse 7 skal friholdes fra at få en bestyrelse og dermed friholdes fra et eller andet niveau af demokratisk indsigt og kontrol.

Samlet set er vi som udgangspunkt positive over for intentionerne i dette lovforslag, men har dog en del spørgsmål, som vi håber at ministeren i forbindelse med udvalgsarbejdet kan belyse, sådan at det står klart, at det her er et fremskridt for sektorforskningen i Danmark.

Irene Sønderby (CD):

Da CD's ordfører ikke kan være til stede her ved førstebehandlingen af lovforslag nr. L 56, skal jeg på CD's vegne knytte nogle bemærkninger til forslaget.

Det er efter vores opfattelse et tiltalende forslag, forskningsministeren har fremsat. Den samordning, der nu kommer i gang med en fælles rammelov for sektorforskningen, er afgjort et skridt i den rigtige retning, som CD kan støtte.

Sektorforskningsinstitutionerne må jo siges at være noget af en blandet landhandel. De er så vidt forskellige, at det er umuligt at presse dem alle i præcis samme skabelon, men grundtegningen i forslaget er rigtig og opfylder en række anbefalinger helt tilbage fra 1987, hvor Folketingets Forskningsudvalg afgav en beretning.

Forudsætningerne for, at opgaven skal løftes, kan nok siges først at være rigtig til stede nu, hvor der er oprettet et selvstændigt ministerium for forskning, et område, der traditionelt har været splittet op på mange ministerier.

Centerforskningen løsrives ganske vist ikke fra de respektive ressortministerier, men man øger uafhængigheden i de institutioner, der omfattes af nye ledelsesregler. Modellen med en uafhængig forskningskyndig bestyrelse og en ansvarlig direktion vil bidrage til at styrke

forskningens kvalitet, og den vil modvirke, at der opstår interessekonflikter mellem hensynet til objektive forskningsresultater og politiske mål, der er fastsat af et ministerium.

Forskningsresultaterne skal have den højest mulige grad af troværdighed, og det kræver tilsvarende en høj grad af uafhængighed. Kvaliteten afhænger selvfølgelig også af forskernes videnskabelige standard.

Derfor skal forskerstillinger inden for centerforskning være attraktive og kunne konkurrere med bl.a. universiteterne i rekrutteringen. Det er positivt, at der foreslås ensartede betingelser for forskere, der er ansat af staten, og det vil samtidig kunne øge forskernes mobilitet.

Rokader mellem forskellige typer af institutioner er ønskelige. Nye indtryk er jo grobund for gode ideer og nyskabelse, som igen kan være med til at øge kvaliteten, men det kræver sikkerhed for, at det ikke vil komme til skade for den enkelte forskers karrieremulighed, hvis han eller hun på et tidspunkt foretager et skift.

Det skal også fortsat være en vigtig opgave for sektorforskningsinstitutionerne at deltage i uddannelsen af forskere, så også af den grund må sektorforskningen kunne konkurrere med universiteterne om forskere af høj videnskabelig standard.

Endelig vil jeg nævne den åbenhed, som forslaget lægger vægt på. Det drejer sig om ytring- og publiceringsfrihed, der er en forudsætning for at undgå spild ved, at man går rundt i lukkede forskningsmiljøer og flere steder forsker i de samme ting.

Poul Nødgaard (DF):

Der er jo ingen tvivl om, at den omfattende forskning, Danmark har haft igennem rigtig mange år, har medført, at Danmark på en lang række områder står utrolig stærkt.

Derfor er der heller ikke nogen tvivl om for Dansk Folkeparti, at dette lovforslag skal have en positiv modtagelse, og når man så ydermere ser, at det har været undervejs siden 1987, kunne man måske sådan lidt grinende sige, at det måske også er på tide, at det blev udmøntet i en konkret lov.

Det, jeg synes man måske kan have svært ved at se, når man ikke sådan arbejder med det i det daglige – men det gør ministeren jo, så det kunne være, han kunne sige et par ord om det – er, om der er nogen forenklinger i dette forslag. Jeg kan se, at der skal oprettes en bestyrelse og en direktion, og det er måske også udmærket, men

jeg kunne da godt i den forbindelse tænke mig at spørge forskningsministeren, om det så betyder, at de, der hidtil har haft en vis selvstændighed, ligesom får inddraget noget af den selvstændighed, for det er sådan set ikke den vej, vi skal gå. Jeg går ud fra, at de eventuelle selvstyrrende led i forskningen fortsat har den kompetence, de hidtil har haft. Det synes jeg kunne være interessant at få at vide.

Så vil jeg også sige vedrørende forskning, at nu skal alt jo ikke dreje sig om dansk forskning. Jeg vil godt slå et slag også for, at man gennem ministeren fortsat gør en stor indsats for, at man også forsker på internationalt plan, for man kan lidt forenklet sige, at hvis hvert eneste land forsker i alting, er det en ret dyr affære, og derfor mener jeg, at den forskning, som jeg ved finder sted på internationalt plan, bør udbygges og styrkes også til gavn og glæde for det danske samfund.

Forskningsministeren (Frank Jensen):

Tusind tak til ordførerne for en saglig og god debat og også en tak for den brede tilslutning til lovforslaget. Det er rigtigt, at det både er en stor personlig glæde at kunne fremsætte lovforslaget og nu få det vedtaget med – så vidt jeg kunne høre på ordførerne – tilslutning fra alle Folketingets partier, selvfølgelig efter den udvalgsbehandling, der nu skal finde sted, hvor nogle af de spørgsmål, som også blev rejst af enkelte ordførere, skal klarlægges.

Det er et lovforslag, der har været længe undervejs. Det har stort set alle ordførere påpeget helt tilbage fra redegørelsen og Folketingets Forskningsudvalgs betænkning i 1987, hvor det blev slået fast, at Folketinget ønskede nogle fælles rammebetingelser for sektorforskningen, ønskede at præcisere sektorforskningens uafhængighed og ønskede at præcisere, at der var publiceringsfrihed for sektorforskningsmedarbejdere. Der var endda ikke bare frihed, men også en forpligtelse til at offentliggøre den forskning, som samfundet betaler, sådan at samfundet kan gøre brug af den, både når det drejer sig om den måde, vi indretter vores samfund på – da det jo altid er godt at have et vidensbaseret grundlag for de samfundsmæssige beslutninger – og for det, Danmark skal leve af. Det er nødvendigt at kunne få overført den viden som et grundlag for at skabe job og arbejdspladser i Danmark.

Jeg er glad for, at alle ordførere har stået bag den holdning, der blev tilkendegivet i 1987. Jeg

skal ikke bruge megen tid på at forklare, hvorfor der skulle gå 8 år, inden der så kunne fremsættes en rammelov, der indfrie de ønsker, som Folketinget tidligere havde tilkendegivet. Jeg tror, at enhver her i salen godt kender grunden til, at det tager tid. Der har også været et lille mellem spil med fremsættelse af en enkelt lov, nemlig Risøloven, men nu er Risø som institution også omfattet af den rammelov, som vi behandler i dag.

Jeg skal så knytte bemærkninger til noget af det, som blev fremført af de enkelte ordførere. Jeg vil sige til fru Helen Beim, som lagde afgørende vægt på stillingsstrukturer som grundlag for en stærkere mobilitet som opfølgning af lovforslaget, at jeg er helt enig. Det er en nødvendighed at sikre, at vi kan fremme mobiliteten mellem sektorforskningen og universiteterne, ja, gerne også til det private erhvervsliv, så en forsker ikke i et livslangt forløb skal være bundet af én speciel stillingskategori i ét forskningsmæssigt system. For at fremme kvaliteten i forskningen er det også vigtigt at udveksle medarbejdere imellem institutionerne, at det kan fremmes mest muligt. Derfor lægger regeringen også afgørende vægt på, at lovforslaget efterfølgende kan realiseres, at der også på det ansættelsesmæssige niveau skabes nogle fælles betingelser.

Fru Helen Beim, men også flere andre ordførere henviste til Kulturministeriets institutioner: arkiv, biblioteker og museer, og det er rigtigt, at disse institutioner ikke vil være omfattet af dette lovforslag, men der vil også i denne folketingsamling komme en parallellovgivning, som fremsættes af kulturministeren, der betyder, at der også vil være samme kvalitetssikring af Kulturministeriets institutioner, for så vidt angår den del, der er forskning. Når ABM, det såkaldte arkiv-, biblioteks- og museumsområde, ikke kan være omfattet af dette lovforslag, hænger det sammen med, at det ikke har forskning som hovedaktivitet, men forskning som en væsentlig del af aktiviteten. Det har nemlig publikumbetjeningen og publikumaktiviteterne som det primære i sine institutioner; men der kommer altså en parallellovgivning.

Med dette lovforslags vedtagelse har vi to, og med kulturministerens initiativer vil vi have tre lovgivningsrammer for offentlig forskning i Danmark. Der er undervisningsministerens lovgivning om universiteter, universitetsloven, nu har vi sektorforskningsloven, og så vil vi have loven for arkiver, biblioteker og museer.

Dermed er der også givet en forklaring til Enhedslistens ordfører, som spurgte, hvad baggrunden var for, at dette lovforslag ikke kom til at omfatte alle sektorforskningsinstitutioner.

Det er rigtigt, som det blev fremført af CD's ordfører, at der er meget stor variation i de forskellige institutioner på sektorforskningsområdet, både hvad angår deres størrelse, deres traditioner og deres baggrund, men nu bliver der så skabt nogle fælles rammebetingelser for størstedelen af dem.

Det her er en rammelov, som kan omfatte de institutioner, og det er vigtigt, at den bliver udnyttet, er det blevet sagt af flere ordførere. Jeg vil gerne fremme mest muligt, at flest mulige institutioner fuldt ud kan omfattes af alle paragrafferne.

Når nogle enkelte institutioner ikke i første omgang vil være omfattet af alle paragraffer i den bekendtgørelse, der skal følge vedtagelsen af lovforslaget op, skyldes det, at en lang række institutioner har myndighedsopgaver som deres primære funktion og derfor ikke kan være omfattet af ledelsesbestemmelserne i dette lovforslag. Det kan jo være, at det ændrer sig i fremtiden, og derfor får vi en rammelov med en fleksibilitet, så man senere kan indmelde sin institution under loven.

Så skal jeg sige til hr. Jens Jørgensen fra Det Konservative Folkeparti, der også knyttede bemærkninger til sikring af kvalitet i forskningen: Jeg er helt enig i, at både relevansen og i høj grad kvalitetssikringen er afgørende, og der er også med dette lovforslag skabt rammer for, at vi kan udbygge kvalitetssikringen, også når det drejer sig om sektorforskningen.

Hr. Aage Frandsen fra SF var inde på spørgsmålet, om det var muligt at lave forsøgsvirksomhed. Vi har jo, om jeg så må sige, en såkaldt forsøgsparagraf i universitetsloven, § 12, som netop angiver rammerne for den mulighed, som hr. Aage Frandsen påpegede. Der vil under denne lov også kunne være sektorforskningsinstitutioner, som ligger på et universitet, ligesom de aktiviteter, man har i USA. Det er i hvert fald tilfældet for én institutions vedkommende, nemlig Center for Freds- & Konfliktforskning, som ligger på Københavns Universitet. Om det i sig selv kan siges at være et forsøg, ved jeg ikke, men det er i hvert fald en realitet.

Men når det drejer sig om et universitetsansliggende, gælder universitetsloven, og så indeholder universitetsloven selv en bemyndigelse til, at man kan have forsøgsaktiviteter inden for dens rammer.

Det er rigtigt, som hr. Aage Frandsen påpeger, at bestyrelsen også er en garant for sikringen af uafhængig rådgivning. Jeg tror, alle ved, at det er en ressortmæssig nødvendighed for ministerierne, at de har mulighed for at trække på en uafhængig rådgivning fra en sektorforskningsinstitution, og også, at de direkte kan få udført opgaver, der knytter sig til det ressortmæssige ansvar, som hvert ministerium har.

Der blev spurgt fra Enhedslistens side: Hvordan sikrer man, at de udefra kommende opgaver ikke bliver den dominerende aktivitet? Det fremgår, at det skal være på et aftalemæssigt grundlag, og at hver institution skal sikres en basisbevilling, og den basisbevilling skal altså sikre, at der også er tale om en langsigtet vidensopbygning for sektorforskningsinstitutionerne. Der er det uafhængige niveau, der gør, at man ikke lader bestillingsopgaverne være de dominerende, og her har det klart været den nuværende regerings ønske at sikre en genopretning af den basisbevilling, som gives både til universitetsforskningen og til sektorforsknin-gen.

Fru Elsebeth Gerner Nielsen trak flere ting frem. Jeg skal straks beklage, at det har været nødvendigt at lave et omtryk af det fremsatte lovforslag. I det omtrykte lovforslag vil man se, at der desværre havde indsneget sig en fejl, således at »snævert« i den pågældende paragraf, som blev trukket frem af fru Elsebeth Gerner Nielsen, nu er fjernet fra bemærkningerne til § 9 for at slå fast, at dér, hvor der er begrænsninger af publiceringsfriheden, -ansvaret og -forpligtelsen, er det ikke partipolitiske hensyn, der kan reducere publiceringsforpligtelsen og -friheden.

Fru Elsebeth Gerner Nielsen lagde også vægt på sikring af uafhængigheden i bestyrelsesarbejdet, og der lægges nu også i lovforslaget vægt på, at de institutioner, som er omfattet af loven, også har en bestyrelse, med undtagelse af de steder, som fremgår af det bilag, der er optrykt til lovforslaget. Der vil være nogle institutioner, der ved fremsættelsen af lovforslaget ikke er omfattet på grund af deres myndighedsudøvelse; men muligheden for at blive det i fremtiden indgår klart.

Med de bemærkninger håber jeg også, at de tilkendegivelser, der er kommet fra ordførerne på lovforslaget, vil få en god og hurtig behandling gennem Folketingets Forskningsudvalg.

Hvis jeg lige må knytte an, hr. formand, til det, der blev spurgt om fra fru Elsebeth Gerner

Nielsens side, nemlig om den brede høring, som det fremgår af lovforslagets bemærkninger skal finde sted ved en ændring i formålet for en institution, også omfatter Folketinget.

Jeg vil sige, at den omfatter det til enhver tid relevante folketingsudvalg. Den minister, der på grund af forskellige forhold måtte søge at ændre formålet i vedtægten for en sektorforskningsinstitution, må sørge for, at der i den generelle høring også indgår en høring af det relevante folketingsudvalg.

Dermed skulle der være sikkerhed for, at der ikke er noget, der kommer som en tyv om natten – heller ikke for Folketinget. Men med de mange vågne medlemmer af Tinget tror jeg nu også, at det i forvejen ville være en umulighed.

(Kort bemærkning).

Bruno Jerup (EL):

Jeg vil da godt takke for nogle af ministerens svar, men jeg har stadig væk lige et par ting, som måske kan afklares allerede nu.

Det er jo rigtigt, som ministeren siger, at vi har tre dele, men der er altså en fjerde og en femte del, som ministeren ikke forholdt sig til.

Det er sådan, at af de 29 sektorforskningsinstitutioner, som bliver omtalt i bemærkningerne, er kun 24 opregnet i bilaget. Det vil sige, at der mangler 5, som åbenbart ikke tænkes ført ind under det her, og som heller ikke hører til de 16, som er under kulturministeren. Det er det første problem.

Det næste problem er, at der af de 24, som er opregnet, er 7, der skal holdes fri af væsentlige paragraffer i loven. Det er de væsentlige §§ 2, 3, 4 og 6, stk. 1. Det er væsentlige paragraffer om bestyrelsen og den kontrol, der kan være.

Det drejer sig om institutter som Arbejdsmiljøinstituttet, Kort- og Matrikelstyrelsen, Forsvarets Forskningstjeneste, Statens Veterinære Institut for Virusforskning, Statens Veterinære Serumlaboratorium, Levnedsmiddelstyrelsen og Statens Seruminstitut, hvor det skønnes, at det ikke er nødvendigt at have uafhængige bestyrelser.

Det er muligt, at der er skønnet korrekt, men jeg synes ikke, at ministeren har løftet bare noget af sløret for, hvad det er for et skøn, der har gjort, at man har fritaget disse 7, plus at der er 5, man har glemt.

Forskningsministeren (Frank Jensen):

Jeg vil sige til hr. Bruno Jerup, at det nok vil føre for vidt at gennemgå hele argumentationen for,

hvorfor nogle institutioner er omfattet af loven, og hvorfor nogle endnu ikke fuldt ud er omfattet af loven. Det fremgår også af lovens bemærkninger, at det er hensigten, at flest mulige sektorforskningsinstitutioner skal være omfattet af flest mulige paragraffer.

Her, hvor der er tale om en direkte myndighedsudøvelse, kan der i behandlingen i et institut indgå nogle oplysninger, som nødvendigvis i kraft af den lovgivning, der i øvrigt regulerer området, er hemmeligholdte. Det kan være af flere hensyn, men f.eks. i Arbejdsmiljøinstituttet er det et produktregister, der er tale om, som der i øvrigt er lovgivet om sikringen af, og derfor har det været Arbejdsministeriets opfattelse, at det ville medføre, at det ikke kunne være omfattet af de ledelsesmæssige forhold.

Jeg skal gerne under udvalgsbehandlingen efterfølgende gøre rede for den øvrige argumentation, hvis hr. Bruno Jerup ønsker det, men jeg tror, at formanden ville blive træt, hvis jeg gennemgik hele argumentationen for samtlige 45 institutioners vedkommende.

Når der er institutioner, der ikke er omfattet, er det, fordi der er sektorforskningsinstitutioner, som det er fremgået af Sektorforskningens Direktørkollegiums opgørelse over antallet af sektorforskningsinstitutioner, som ikke er statslige og dermed ikke kan være omfattet af en regulering af de statslige sektorforskningsinstitutioner. Det er begrundelsen for, at hr. Bruno Jerup ikke kan tælle sig frem ved at lægge de institutioner, der er omfattet, sammen med de institutioner, der ville være omfattet af Kulturministeriets lovgivning på feltet, og få det til at gå op med det samlede antal.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til Forskningsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

5) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 25:

Forslag til folketingsbeslutning om en kvoteordning for opnåelse af dansk statsborgerskab ved naturalisation.

Af Tom Behnke (FP) m.fl.
(Fremsat 24/10 95).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Justitsministeren (Bjørn Westh):

Dette beslutningsforslag er stort set en uændret genfremsættelse af det forslag til folketingsbeslutning fra medlemmer af Fremskridtspartiet, som blev behandlet her i Tinget den 24. marts og 3. maj 1994. Det tidligere forslag, der hed nr. B 80, blev forkastet af et meget bredt flertal.

Beslutningsforslaget går ud på, at der ved lov gennemføres en kvote for antallet af danske statsborgere, der kan meddeles ved naturalisation hvert kalenderår. Kvoten fastsættes i forslaget til tusind statsborgerskaber i 1997. Som min forgænger gav udtryk for fra denne talerstol ved behandling af det tidligere beslutningsforslag, finder regeringen, bl.a. under henvisning til grundlovens § 44, at det ville være ulogisk og unaturligt at lovgive på en sådan måde, som det her er foreslået af Fremskridtspartiet. Det er jo Folketinget, der i hver eneste sag afgør, om vedkommende skal have statsborgerskab eller ej, også hvor mange ansøgere der i alt skal tildeles indfødsret ved naturalisation hvert år.

Regeringen kan derfor ikke støtte en vedtagelse af dette forslag.

Poul Qvist Jørgensen (S):

Dette forslag har, som ministeren også netop har gjort opmærksom på, allerede været behandlet, idet der er tale om en genfremsættelse.

Socialdemokratiet er ikke enig i forslagens hensigt om at indføre kvoter for antallet af personer, der kan blive statsborgere i løbet af et år. Forslaget har åbenbart kun til hensigt at skabe en gigantisk venteliste for personer, der ønsker at blive danske statsborgere, og som opfylder alle kriterier for at blive det.

Det er hverken en sympatisk eller realistisk tankegang, og vi ser altså endnu en gang bukkehoven stikke frem fra resterne af Fremskridtspartiet.

Vi afviser naturligvis forslaget.

Jeg skal hilse fra CD og sige, at de ikke kan være til stede. De har den samme holdning som Socialdemokratiet i denne sag.

Jonna Grønver (V):

Venstre mener, at alt for mange udlændinge i disse år får tildelt dansk indfødsret, men det er ikke det stigende antal, der bekymrer os, men de få krav, der stilles til ansøgere af dansk indfødsret.

Vi synes, det er problematisk, at udlændinge fra os meget fjerntstående kulturer kan få indfødsret i Danmark, uden at vi sikrer os, at de er fortrolige med vor kulturs historie og opbygning. I Venstre arbejder vi for at ændre dette, så kun en reelt integreret kan få dansk indfødsret.

Venstre kan derimod ikke gå ind for en kvoteordning, uanset hvilket tal kvoten vil lyde på. Hvert enkelt menneske skal til enhver tid have lov til at ansøge om indfødsret, når vedkommende har honoreret de krav, vi til enhver tid måtte stille. Alt andet ville være utænkeligt set fra en liberal vinkel.

Derfor kan vi ikke støtte dette beslutningsforslag, men arbejder fortsat på at ændre kriterierne for tildeling af dansk indfødsret.

John Vinther (KF):

Som ministeren og også de foregående ordførere var inde på, er det her jo en genfremsættelse.

Sidste gang vi behandlede beslutningsforslaget, kunne Det Konservative Folkeparti ikke støtte det, og det kan vi heller ikke denne gang. Jeg er enig i den betragtning, som justitsministeren fremførte, at det er uhyre ulogisk, at man skulle lave et sådant beslutningsforslag, der bandt regeringen op på, at der kun måtte fremsættes lovforslag om et bestemt antal personer. Justitsministeren kan jo i princippet sende forslag om 10.000 personer over; hvis Indfødsretsudvalget mener, at der kun er 500 af dem, der skal have dansk statsborgerskab, er det noget, som Indfødsretsudvalget, altså i sidste instans Folketinget, bestemmer.

For Det Konservative Folkeparti er det ikke afgørende, hvor mange eller hvor få der bliver tildelt dansk statsborgerskab. Det afgørende for os er, at de personer, der bliver danske statsborgere, har gjort sig fortjent til det, og at de efter deres ankomst til Danmark har opført sig på en måde, der ikke efter vores opfattelse diskvalificerer dem. Det synes vi er langt mere interessant, men det er måske debatten under det